

THISTED KOMMUNE

Politik for socialt udsatte

Indeks

1	Baggrund.....	2
2	Hvad kendetegner de socialt udsatte	3
3	Visioner	5
4	Værdier for arbejdet med socialt udsatte.....	6
4.1	Respekt og anerkendelse.....	6
4.2	Tryghed og tillid.....	6
4.3	Omsorg for borgerne.....	6
5	Metoder for arbejdet med socialt udsatte	8
5.1	Det opsøgende og udgående arbejde.....	8
5.2	Samarbejde/tværfaglighed	8
5.3	Fleksibilitet	8
5.4	Inddragelse.....	9
5.5	Samarbejde med eksterne herunder frivillige.....	9
5.6	Bisidderfunktion.....	9
6	Indsatsområder	10
6.1	Pleje, omsorg og praktisk bistand i hjemmet.....	10
6.1.1	Nuværende indsats	10
6.1.2	Fremtidige udfordringer	10
6.2	Beskæftigelse	11
6.2.1	Nuværende indsats	11
6.2.2	Fremtidige udfordringer	11
6.3	Bolig	12
6.3.1	Nuværende indsats	12
6.3.2	Fremtidige udfordringer	12
6.4	Sundhed	13
6.4.1	Nuværende indsats	13
6.4.2	Fremtidige udfordringer	14
6.5	Børn, unge og familie.....	15
6.5.1	Nuværende indsats	15
6.5.2	Fremtidige udfordringer	15
6.6	Sindslidende.....	15
6.6.1	Nuværende indsats	15
6.6.2	Fremtidige udfordringer.....	16
6.7	Misbrug.....	16
6.7.1	Nuværende indsats	16
6.7.2	Fremtidige udfordringer.....	18
6.8	Borgere, der modtager sociale ydelser og overførselsindkomster.....	18
6.8.1	Nuværende indsats	18
6.8.2	Fremtidige udfordringer.....	18
6.9	Borgere med anden etnisk baggrund	19
6.9.1	Nuværende indsats	19
6.9.2	Fremtidige udfordringer.....	19
7	Konklusion	20
8	Bilag 1- katalog over fremtidige udfordringer.....	21

1 Baggrund

Som led i social- og sundhedsudvalgets målsætning om at få udarbejdet og vedtaget politikker for udvalgets væsentligste områder er det besluttet, at der skal udarbejdes en politik for socialt udsatte i 2009.

Baggrunden for dette er, at der skal sættes fokus på de socialt udsattes vilkår i Thisted Kommune, herunder skabe bred accept og forståelse for, at de socialt udsatte kan have specielle behov og problemstillinger, som ikke altid kan indpasses i de nuværende almindelige tilbud.

Politikken skal derfor sikre synliggørelse af målgruppen og definere et klart værdigrundlag, som skal være afsættet i arbejdet med de socialt udsatte borgere i Thisted Kommune.

I forbindelse med formuleringen af politikken for socialt udsatte har der derfor været nedsat en arbejdsgruppe med repræsentanter fra følgende områder:

- Dorte Rosendal Meier, sundhedsafdelingen, formand for arbejdsgruppen og repræsenterer sundhed
- Preben Brandt, formand for Rådet for socialt udsatte og 'Projekt UDEN-FOR'
- Kristian Petersen, brugerrepræsentant
- Elin Brandt, handicapafdelingen – repræsenterer desuden hjemmeplejen og PSP-samarbejdet
- Ulla Salomonsen, Rampen – repræsenterer værestederne for socialt udsatte
- Ester Jørgensen, Støtte Kontakt Person (SKP) ansat via KFUM's sociale arbejde med midler fra Socialministeriet
- Anette Rødbro, socialområdet - repræsenterer desuden ydelsesområdet
- Tove Jørgensen, socialområdet, integration
- Mette Møller, Jobcentret
- Hanne Korsgaard, leder af børne-, unge- og familieområdet
- Pia Toft Larsen, leder af misbrugsområdet
- Maria Frederiksen, udvikling og analyse, tovholder for arbejdsgruppen

Denne politik er opbygget således, at der først beskrives, hvad der er kendetegnende for gruppen. Derefter beskrives de visioner, som Thisted Kommune har for arbejdet med de socialt udsatte. Da det ikke er nok at have visioner for arbejdet, opstilles først de værdier, der skal være bærende i arbejdet med de socialt udsatte, hvorefter de overordnede metoder, der skal anvendes i arbejdet, opstilles. Dette leder over i de konkrete indsatser, der er for området samt fremtidige udfordringer.

Prioriteringen af disse fremtidige udfordringer vil ikke være en del af denne politik, da målet med politikken er at skabe retningslinjer for den efterfølgende implementeringsfase, hvor politikken skal udmøntes. Politikken skal på den måde danne baggrund for konkrete handlingsplaner samt beskrivelser af arbejdsgange og ansvarsfordeling mellem de relevante forvaltning-

ger/afdelinger i kommunen. Dette på baggrund af prioriteringen af de fremtidige udfordringer, hvor relevante politikker og den uddybende evalueringsrapport "Psykisk syge, misbrugere og snitflader til plejeområdet", skal indtænkes i prioriteringen.

2 Hvad kendetegner de socialt udsatte

Begrebet socialt udsatte dækker over borgere med sammensatte og forskelligartede problemstillinger. Ved at anvende begrebet øges risikoen for en stigmatisering af disse borgere, idet de netop bliver en gruppe. Dog giver begrebet mulighed for at identificere gruppen og give dem tilbud og ydelser. Bevidstheden om at tænke ud af denne stigmatisering er væsentlig, men begrebet socialt udsatte er valgt, idet begrebet netop kan rumme forskellighederne.

Socialt udsatte er typisk mennesker, der har to eller flere sammensatte tunge sociale problemstillinger, f.eks. alkohol- eller stofmisbrug, hjemløshed, sindslidelse eller store helbredsmæssige problemer.

De socialt udsatte kan f.eks. være ramt af ensomhed og fattigdom, have problemer med kriminalitet og vold i familien .

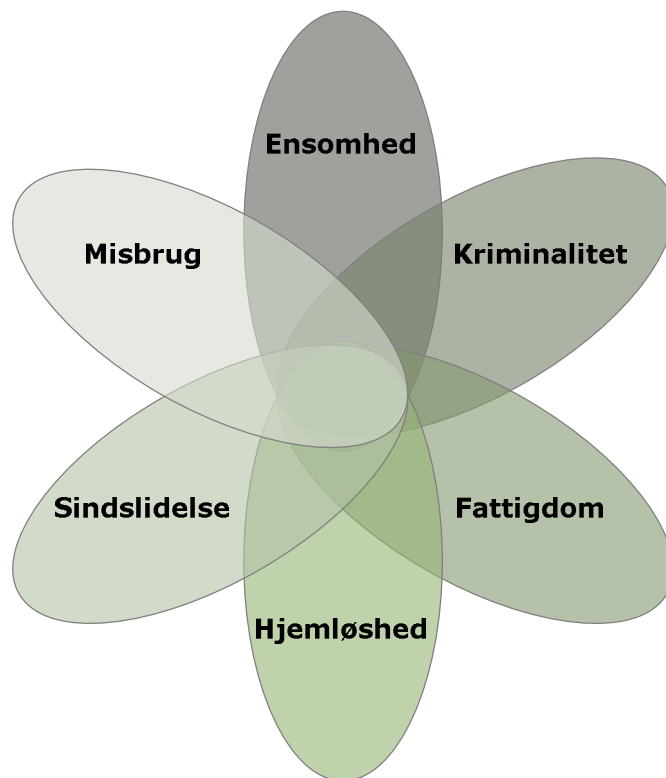
Symptomerne på social udsathed vil ofte komme til udtryk ved at borgerens liv ofte kun handler om simpel overlevelse frem for livskvalitet.

Socialt udsatte er ligeledes kendetegnet ved, at de ofte ikke – eller kun i meget ringe omfang – har tilknytning til arbejdsmarkedet, samt at de ofte er uden uddannelse, og deres sundhedstilstand generelt lav.

Børn og unge i familier med en eller flere af ovenstående problematikker er i risiko for at blive socialt udsatte, hvis barnet forhindres i at få dækket sine behov. Børn og unge kan derudover have individuelle problemstillinger, der øger deres risiko for social udsathed.

Preben Brandt opstiller nedenstående figur, der illustrerer de komplekse og sammensatte problemstillinger, udsatte borgere ofte har. Socialt udsatte borgere befinder sig i midten af blomsten og har to eller flere problemstillinger, illustreret ved blomstens kronblade. De nedenfor illustrerede problematikker er ikke udtømmende og vil kunne forandre sig over tid.

Politikken for socialt udsatte fokuserer primært på at skabe bedre vilkår for borgere, der befinder sig i blomstens overlappende felter. Med begrebet "bedre vilkår" tænkes på bedre service for borgerne, at tilbuddene er tilgængelige for gruppen, og at tilbuddene netop matcher de behov, de socialt udsatte har.

Graden af udsathed afhænger endvidere af i hvor høj grad:

- Borgeren har kontakt til det professionelle system.
- Borgeren formår og har mulighed for at bruge eksisterende tilbud.
- Borgeren har et privat eller professionelt netværk.

Der findes i Thisted Kommune ikke noget samlet overblik over antallet af socialt udsatte. For at kunne være i stand til at vurdere behovet og omfanget af indsatser for målgruppen vil det være hensigtsmæssigt, at der igangsættes en undersøgelse af antallet af socialt udsatte samt hvilke problemstillinger, disse har.

3 Visioner

Thisted Kommune ønsker at sætte fokus på socialt udsatte bl.a. gennem formulering af en politik for området. Formålet med politikken er at skabe og synliggøre sammenhængen i indsatsen for denne målgruppe. At gøre en indsats for målgruppen er ikke nyt for kommunen, men med politikken præciseres de værdier og visioner, der skal danne rammerne for indsatsen over for socialt udsatte borgere.

I indsatsen for målgruppen skal de ressourcer, der er til rådighed, anvendes med udgangspunkt i det tværfaglige arbejde – økonomi må ikke stå i vejen for at yde en tværgående indsats.

Den overordnede vision er, at indsatsen skal være målrettet, sammenhængende, tværfaglig og fleksibel. Ved at målrette indsatserne for gruppen og ved at samarbejde på tværs er målet, at der opnås en sammenhængende resourceudnyttelse med fokus på at

- forebygge udsathed. Denne indsats er specifik, men vil også være at finde blandt kommunens generelle tilbud.
- sikre socialt udsatte mulighed for at få dækket deres behov, sikre målgruppens rettigheder og skabe rammer og tilbud, der kan højne deres livskvalitet og personlige kompetencer.
- indsatsen for nogle borgeres vedkommende kan føre til, at de kommer ud af udsatheden
- stempling og udelukkelse i forhold til deltagelse i samfundslivet forebygges og reduceres.
- alle socialt udsatte borgere i kontakten med Thisted Kommune skal have så få forskellige tovholdere som muligt, og kommunens tilbud til dem skal være overskuelige.

4 Værdier for arbejdet med socialt udsatte

I kontakten og arbejdet med socialt udsatte borgere er nedenstående værdier og holdninger grundlæggende og en forudsætning for, at arbejdet lykkes.

4.1 Respekt og anerkendelse

Udgangspunktet i arbejdet med socialt udsatte er, at

- det enkelte menneske er unikt og værdifuldt og har krav på at blive mødt med anerkendelse og forståelse
- mennesket må ses og forstås i sin helhed og på baggrund af hele sin livshistorie
- det enkelte menneske handler optimalt ud fra de kompetencer, det måtte have
- borgeren skal mødes med anerkendelse, hvor der i indsatsen arbejdes udviklingsorienteret ved at tage udgangspunkt i borgerens ressourcer, kompetencer og egenskaber
- man må forstå og respektere den enkeltes valg – også de der ikke synes hensigtsmæssige
- det er Thisted Kommunes opgave at blive ved med at tilbyde borgeren hjælp, selv om borgeren træffer uhensigtsmæssige valg

I arbejdet med målgruppen er respekten for og anerkendelsen af den socialt udsatte vigtige værdier. Det at udvise gensidig respekt er med til at udvikle den tillidsfulde relation, som er nødvendig for, at den socialt udsatte borger kan ændre og forbedre sine levevilkår eller profitere af kommunens tilbud. Ved at anvende den anerkendende tilgang er kommunens fokus at bygge indsatsen for målgruppen på de ressourcer/egenskaber og muligheder, der er i det enkelte menneske, herunder at bevare et udviklingsperspektiv for borgeren.

I arbejdet med socialt udsatte borgere skal medarbejderne acceptere, at målgruppen indenfor lovens rammer har ret til selv at bestemme, hvordan de vil leve deres liv, og om de vil tage imod kommunens tilbud. Det er dog Thisted Kommunes opgave at blive ved med at holde kontakten til borgeren og tilbyde hjælp til at forbedre levevilkårene – også selv om hjælpen ikke umiddelbart ønskes.

4.2 Tryghed og tillid

Det er kommunens ansvar, at borgeren føler sig tryk i mødet med medarbejderne for at kunne skabe og fastholde en positiv kontakt baseret på tillid, lydhørhed og venlighed.

4.3 Omsorg for borgerne

Thisted Kommune ønsker at tage hånd om de borgere, der ikke selv har ressourcerne til at kunne overskue og gøre brug af kommunens tilbud. Der skal

tages hånd om borgerne for at sikre, at de reelt har forstået, hvilke tilbud der ydes og igangsættes. Dette på baggrund af inddragelse af borgeren, eftersom det er denne, der har ansvaret for eget liv. Sagsbehandleren skal i arbejdet med den udsatte borger være bevidst om sin rolle som forvalter af de tilbud, der gives til borgeren.

5 Metoder for arbejdet med socialt udsatte

Arbejdet med de socialt udsatte skal som nævnt ovenfor baseres på kerneværdierne: Respekt og anerkendelse, tryghed og tillid samt omsorg. I den sammenhæng er det vigtigt, at frontpersonalet drøfter og taler åbent om værdierne for arbejdet og derved sikre, at værdier også reelt set bliver grundlaget for arbejdet med målgruppen. For at støtte op om disse værdier arbejdes der i Thisted Kommune ud fra følgende metoder:

- Det opsøgende og udgående arbejde
- Internt samarbejde/tværfaglighed
- Flexibilitet
- Inddragelse
- Samarbejde med eksterne, herunder frivillige

5.1 Det opsøgende og udgående arbejde

En af Thisted Kommunes metoder i arbejdet med socialt udsatte er det opsøgende og det udgående arbejde. I dette arbejde er den personlige relation til borgeren vigtig for den gode indsats. For at Thisted Kommune kan leve op til sine visioner om at forebygge udsathed, sikre gode levevilkår og evt. at få borgere ud af udsathed, er det opsøgende og udgående arbejde vigtigt. Uden det er der fare for, at borgerne forbliver 'uopdagede' eller utilnærmelige med den følge, at der ikke kan tages hånd om den udsatte og eventuelle børn.

5.2 Samarbejde/tværfaglighed

Koordination og sammenhæng i indsatsen er væsentlige metoder i arbejdet. Eftersom målgruppen har flere problemstillinger, er det nødvendigt, at de forskellige faglige kompetencer arbejder sammen, idet tværfaglighed er vigtig i arbejdet med målgruppen. Dog er det væsentligt, at antallet af sagsbehandlere så vidt muligt begrænses, idet den socialt udsatte kan have svært ved at rumme og overskue for mange kontakter.

5.3 Flexibilitet

Med flexibilitet menes der, at der tænkes i mennesker frem for systemer inden for lovens rammer. Indsatsen skal tilpasses den enkelte. Jo mere komplekse problemstillinger, desto vigtigere er det, at kommunens ansatte har en fleksibel tilgang til arbejdet og vægter omsorg for borgeren i den situation, borgeren befinder sig i, eksempelvis via bemandet brobygning. Det kan derfor være afgørende, at sagsbehandlerne er nytænkende. Sagt med andre ord er det derfor vigtigt, at der tænkes i muligheder frem for begrænsninger for den socialt udsatte.

5.4 Inddragelse

En anden vigtig metode i arbejdet er inddragelse af borgeren i sagsbehandlingen. Herved sikres det, at borgeren dels er indforstået og føler ejerskab i de tilbud, der gives, men også at denne kan bidrage med nye vinkler. På det administrative plan er der desuden oprettet forskellige former for brugerråd på institutioner og væresteder. Udover inddragelse på det administrative plan undersøges muligheden for også at inddrage socialt udsatte borgere på det mere politiske plan, eksempelvis via brugerråd.

5.5 Samarbejde med eksterne herunder frivillige

Thisted Kommune ønsker et bredt samarbejde med eksterne parter, hvor dette er relevant i forhold til målgruppen. I samarbejdet er det vigtigt at anerkende de eksterne parters faglige viden og ansvarsområder.

Derudover anerkender Thisted Kommune det frivillige arbejde, der udføres for målgruppen. Samarbejdet med frivillige er med til at skabe bedre vilkår for socialt udsatte borgere. I samarbejdet er det vigtigt at fastslå, at det er Thisted Kommune, der har det fulde ansvar for, at der tages hånd om borgerne. De frivillige er at betragte som vigtige medspillere i opgavevaretagelsen.

5.6 Bisidderfunktion

Thisted Kommune er positiv i forhold til og tilskynder til, at borgeren i kontakten med kommunen støtter sig til en selvvalgt bisidder. Kommunen støtter i samarbejde med frivillige organisationer uddannelsen i bisidderrollen. Det er dog vigtigt at præcisere, at den enkelte brugers valg af bisidder er borgerens egen afgørelse. Specielt for området med socialt udsatte kan denne metode være hensigtsmæssig, idet socialt udsatte netop er kendetegnede ved et manglende eller begrænset netværk.

6 Indsatsområder

Som tidligere beskrevet er Thisted Kommunes fundament i arbejdet med socialt udsatte at samarbejde målrettet, sammenhængende, tværfagligt og fleksibelt. For at kunne leve op til dette er det nødvendigt, at der sættes fokus på følgende områder. Områderne udspringer af arbejdsgruppens afdækning af nuværende indsatser samt udfordringer. Først beskrives de generelle indsatser, der gælder for kommunens borgere som helhed, dog beskrives kun de indsatser, der er relevante for målgruppen. Herefter beskrives de mere fagspecifikke indsatser.

De generelle indsatser er:

- Pleje og omsorg
- Beskæftigelse
- Bolig
- Sundhed

De fagspecifikke indsatser er:

- Børn og unge
- Sindslidende
- Misbrugere
- Borgere, der modtager sociale ydelser og overførselsindkomster
- Borgere med anden etnisk baggrund

6.1 *Pleje, omsorg og praktisk bistand i hjemmet*

6.1.1 Nuværende indsats

Hjemmeplejen yder støtte til personlig hjælp og pleje samt støtte til nødvendige praktiske opgaver i hjemmet. Tilbuddene ydes til personer, som på grund af midlertidig eller varig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne – eller særlige sociale problemer – ikke selv kan udføre disse opgaver. Hvor der er behov for og mulighed for det, tilbydes plejeboliger.

Gruppen af socialt udsatte er en udfordring for hjemmeplejen. Deres anderledes levevis og adfærd gør det kompliceret at udøve praktisk bistand i hjemmet, personlig pleje og/eller sygepleje. Almindelige aflastnings- eller plejeboliger er ligeledes ikke hensigtsmæssige, idet andre beboeres mere almindelige leveform ofte er uforenelig med målgruppens leveform. Dette kan give konflikter, ikke kun for målgruppen, men også for de øvrige beboere.

6.1.2 Fremtidige udfordringer

I den eksisterende pleje er man kun i begrænset omfang gearet til at imødekomme målgruppens behov.

Der skal oprettes et specialkorps til varetagelse af de socialt udsattes specielle krav og behov for omsorg, pleje og praktisk bistand i hjemmet.

Korpsets personale skal rekrutteres blandt det allerede eksisterende personale, således at de, der har særlig interesse i området eller særlige forudsæt-

ninger herfor, skal indgå i korpset. Visitation til ydelserne skal ske via den almindelige visitation. Det anbefales, at der tilknyttes et specialkorps til f.eks. et plejecenter i Syd, et i Nord og et i Midt.

6.2 Beskæftigelse

6.2.1 Nuværende indsats

Hvor arbejdsløshed er et af de socialt udsatte borgeres problemkomplekser, er der forskellige muligheder for at give tilbud, der matcher deres behov. Fundamentet for området bygger på stram statslig lovmæssig styring.

Det centrale omkring beskæftigelse er inklusion på arbejdsmarkedet i en udstrækning og form, som så vidt muligt tilgodeser den socialt udsattes formåen.

Udgangspunktet for arbejdet er at synliggøre borgernes problemstillinger og ressourcer.

Indsatserne kan være arbejdsprøvning i kommunale tilbud, praktikker på det ordinære arbejdsmarked, arbejdsprøvning på RevaCenter Thisted, daghøjskole, undervisning for ordblinde, uddannelse under revalidering, voksenlærlinge, mentorstøtte, misbrugsbehandling, tilbud i psykiatrien, tilbud under social- eller familieafdelingen.

Som det ses af ovenstående indsatser, samarbejdes der meget bredt både internt og eksternt. Med udgangspunkt i den enkeltes ståsted handler det om at se muligheder og være åben for at finde rette vej/gå nye veje.

6.2.2 Fremtidige udfordringer

Thisted Kommune skal fremstå som foregangskommune med hensyn til at iværksætte relevante tilbud, herunder kommunale projekter samt samarbejde med private virksomheder omkring socialt ansvar.

En fremtidig udfordring for Thisted Kommune er at sikre sig, at der er relevante tilbud om beskæftigelse til socialt udsatte.

Det kunne handle om:

- At have tæt samarbejde med en klynge af virksomheder, der kan rumme de omtalte borgere.
- Oprette kommunale arbejdspladser, der ikke er konkurrenceforvridende, men som er kreative, udfordrende og interessante for den enkelte, samt at produktet er nyttigt og anvendeligt for andre.
- Alternative beskæftigelsesformer.
- Mentorordninger, hvor dette vil gøre en forskel.

6.3 Bolig

6.3.1 Nuværende indsats

Hjemløshed er andet og mere en boligløshed og er ofte forbundet med andre sociale problemer. Hjemløshed er mere kompliceret end det, der umiddelbart er synligt. Hjemløse er mennesker, der som udgangspunkt står uden bolig. Men hjemløse kan også være mennesker, der af forskellige grunde ikke magter eller kan holde ud at være i en bolig, det kan f.eks. dreje sig om alkohol- og stofmisbrugere, flygtninge, psykisk syge, unge rodløse eller mennesker, der har været udsat for vold af deres partner.

For at nedbringe hjemløsheden, forhindre at socialt udsatte opholder sig på forsorgshjem og for at nedbringe opholdstiden på forsorgshjem og sikre, at socialt udsatte fastholdes i egen bolig, er der iværksat følgende initiativer.

- Der er etableret bofællesskabet " Parasollen", som er et botilbud for aktive misbrugere, der har brug for daglig omsorg, hjælp og støtte.

- Via den koordinerende indsats mellem Thisted Kommune og Thisted Kommunes boligforeninger modtages der underretning om huslejerestance 14 dage før, sagen oversendes til fogedretten. Borgere kontaktes med henblik på at få undersøgt og handlet på mulighederne for hjælp til at undgå en udsættelse.

Alle boligselskaber har en lovmæssig forpligtelse til at underrette kommunen senest, når sagen oversendes til fogedretten.

- Endelig er SKP'erne behjælpelige i forhold til konkrete indsatser i hjemmet for at hindre udsættelse.

6.3.2 Fremtidige udfordringer

De fremtidige udfordringer er dels at skabe overblik over de borgere, som har brug for en speciel og målrettet indsats, herunder evt. udvide eksisterende botilbud og etablere nye tilbud til målgruppen, idet behovet langt overstiger nuværende antal tilbud. Det være sig omsorgstilbud, socialpædagogiske tiltag i hjemmet for at bevare eksisterende bolig samt nye boformer, som f.eks. alternative plejehjemspladser, skæve boliger og boliger, hvor det sociale fællesskab er i fokus. Endelig er det vigtigt at indtænke boliger, hvor man må have husdyr (hund og kat) – evt. en ombygget gård ude på landet.

Der skal desuden rettes opmærksomhed på området omkring udsættelser af lejere i private lejeboliger. Selvom området er blevet lovreguleret i forhold til boligselskaber, så er denne lovgivning ikke gældende i forhold til private udlejere. Det er derfor vigtigt, at også dette område synliggøres, og at disse lejere så vidt muligt hjælpes så udsættelse undgås.

6.4 Sundhed

6.4.1 Nuværende indsats

I Thisted Kommune arbejdes der med sundhed på mange fronter, og begrebet er defineret bredt på følgende måde i kommunens sundhedspolitik: *"Sundhed er, når det enkelte menneske oplever en balance mellem fysisk, psykisk og socialt velbefindende – at være sund er ikke blot fravær af sygdom."*

Der er tale om et bredt og rummeligt sundhedsbegreb, der kan dække alle borgere. Undersøgelser viser, at usund kost, tobaksrygning, for meget alkohol og fysisk inaktivitet er medvirkende årsager til de fleste sygdomme, som vi dør for tidligt af. Derfor er forebyggelse og livsstilsændringer vigtige for folkesundheden.

Det er i den sammenhæng vigtigt at have fokus på, at ovennævnte risikofaktorer ikke er indikatorer på social udsathed, men at disse i sammenhæng med de i afsnittet om de problemstillinger, der kendetegner de socialt udsatte, kan være en del af et problemkompleks, der øger graden af den sociale udsathed. Socialt udsatte borgere har i højere grad en tungere sygdomsbyrde, idet det at leve socialt marginaliseret oftere medfører et sundhedsmæssigt risikobetonet liv.

Thisted Kommune arbejder målrettet med sundhedsfremme og forebyggelse for borgere i kommunen og tilbyder bl.a. gratis sundhedsamtale med fokus på KRAM-faktorerne. Erfaringer viser dog, at generelle sundhedsfremmende indsatser især benyttes af bedre stillede borgere og i mindre grad af udsatte borgere, selv om man hos disse borgere ofte finder en ophobning af sundhedsmæssige risikofaktorer. Socialt udsatte har desuden hyppigere forekomst af sygdomme som slidgigt, mavesår, kronisk bronchitis, fordøjelsesbesvær og ryg sygdomme end befolkningen som helhed. Endelig har socialt udsatte statistisk set betydelig kortere middellevetid.

Det er vigtigt at have fokus på, at usund livsstil og sygdom kan skyldes mange faktorer som opvækstbetingelser, vaner, manglende viden og overskud til ændringer samt dårlig økonomi/fattigdom. Sidstnævnte kan eksempelvis give en række kostmæssige begrænsninger, men kan også få konsekvenser i forhold til prævention etc. Det er de socialt udsatte og de, der må leve med at være langvarigt og ufrivilligt fattige, der rammes negativt af den sociale ulighed i sundhed. Under dette problemkompleks hører tandplejeområdet, idet dette er såvel socialt, strukturelt (manglende overskud) som økonomisk betinget. Der skal derfor være skærpet opmærksomhed på dette område. I Thisted Kommune samarbejdes der i høj grad med børnetandplejen, idet forekomst af dårlig mundhygiejne kan være indikator på udsathed.

Sundhed er som ovenfor beskrevet en tilstand, hvor det enkelte menneske oplever balance mellem det fysiske, psykiske og sociale velbefindende. Derfor skal begrebet psykisk sundhed inddrages i området. Eksempelvis er ensomhed en invaliderende tilstand, der kan afstedkomme psykiske, sociale og/eller fysiske problemer.

På områderne omkring livsstilsændringer er der fokus på den tilgængelighed, der er i forhold til tilbuddene, eksempelvis samarbejdes der med socialarbejder i boligforening for at nå målgruppen. Generelt er der særlig opmærksomhed på at tilpasse indsatserne i forhold til denne gruppes behov.

Sundhedsindsatserne indtænkes, hvor disse borgere opholder sig, eksempelvis væresteder og botilbud, herunder er der iværksat projekt omkring rygestop på væresteder i kommunen, idet der er bevidsthed om, at indsatsen skal forankres der, hvor målgruppen allerede kommer.

På det generelle niveau arbejdes der med projekt i folkeskolernes 6. klasser omkring forebyggelse af tidlig rygestart. Dels er rygning den enkeltfaktor, der har størst indflydelse på folkesundheden, dels er der evidens for, at tidlig rygestart oftere medfører afhængighed af hårdere stoffer og dermed misbrug. Endelig viser undersøgelser, at andelen af rygere er langt højere for socialt udsatte.

Thisted Kommune følger Sundhedsstyrelsens anbefalinger omkring "Nationale handlingsplan til forebyggelse af hepatitis C (leverbetændelse) blandt stofmisbrugere" gennem følgende tiltag:

- Rådgivning og oplysning om hepatitis
- Screening for hepatitis A, B og C samt HIV i samarbejde med misbrugerens egen læge
- Udlevering af gratis kanyler, sprøjter og kanylebokse

6.4.2 Fremtidige udfordringer

WHO (World Health organization) peger på den stigende sociale ulighed i sundhed, som må opfattes som socialt skabt (og derfor er til at ændre).

Derfor skal der i fremtiden sættes yderligere fokus på at øge tilgængeligheden af kommunens sundhedsfremmende tilbud for gruppen af socialt udsatte. Sundhedsstyrelsens undersøgelser viser, at de socialt udsatte ikke i samme grad profiterer af kommunernes sundhedsfremmende tilbud. På såvel tilgængeligheden, det opsøgende, som indholdet af tilbuddene skal der tænkes alternativt og utraditionelt, hvor fokus skal være det at prøve nye veje/muligheder. Socialt udsattes særlige behov skal i fremtiden yderligere prioriteres indenfor det sundhedsfremmende område.

6.5 Børn, unge og familie

6.5.1 Nuværende indsats

Der arbejdes med familier med børn og unge med behov for særlig støtte, herunder unge indtil 23 år, hvor der er behov for et efterværnstilbud. Behov for særlig støtte kan være begrundet i familiens vanskeligheder eller børnenes/de unges forhold/udvikling.

Arbejdet består i rådgivning og vejledning fra såvel sundhedsplejersker, familierådgivere og andre relevante fagpersoner, undersøgelse i henhold til Lov om social Service (i det efterfølgende betegnet SL) § 50 samt foranstaltninger i henhold til SL § 52 omkring konsulentbistand, praktisk og pædagogisk støtte i hjemmet. Endvidere arbejdes der med familiebehandling/anden behandling, døgnophold for hele familien, aflastningsordning, personlig rådgiver, fast kontaktperson for børn/unge/hele familien, anbringelse udenfor eget hjem, formidling af praktiktilbud og anden hjælp.

Der kan om nødvendigt gives forældre- eller ungepålæg.

Der arbejdes helhedsorienteret og så tidligt som muligt med hele familiens situation. Indenfor dette område samarbejdes der med stort set alle afdelinger/forvaltninger i kommunalt regi samt en mangfoldighed af eksterne samarbejdspartner.

Formålet med at yde støtte til de børn og unge, der har et særligt behov for denne, er at skabe de bedst mulige opvækstvilkår for disse børn og unge, så de på trods af deres individuelle vanskeligheder kan opnå de samme muligheder for personlig udfoldelse, udvikling og sundhed som deres jævnaldrende.

6.5.2 Fremtidige udfordringer

Der skal arbejdes målrettet med den helhedsorienterede sagsbehandling, snitfladeproblematik/rollefordeling/tovholderfunktion i konkrete sager samt tydelige ansvars- og arbejdsgangsbeskrivelser.

6.6 Sindslidende

6.6.1 Nuværende indsats

Der arbejdes med personer med betydelig og/eller varig nedsat funktionsevne som følge af en psykisk lidelse.

Målet er at sikre støtte til opnåelse af så høj grad af livskvalitet og livskompetencer som muligt under hensyn til pågældendes situation. Der arbejdes med "hjælp til selvhjælp", det vil sige at understøtte udvikling og egen kompeten-

ce. Støtten ydes med en ressourceorienteret indfaldsvinkel. For de personer, som ikke modtager førtidspension, kan målet desuden være selvforsørgelse.

I arbejdet anvendes der altid en individuel tilrettelagt indsats, som består af støttende samtaler, netværksarbejde, hjælp til at strukturere sit eget liv og sin hverdag, rådgivning og vejledning omkring alle spørgsmål, iværksættelse af nødvendige støtteforanstaltninger, koordinering af indsatsen for forskellige foranstaltninger og sikring af en bred vifte af tilbud, herunder bosteder, midlertidig botilbud, rehabilitering, støttecentertilbud, værkstedsaktiviteter, bostøtte m.v. og støtte til opretholdelse eller forbedring af personlige færdigheder eller af livsvilkår. Desuden arbejdes der med at finde og søge målgruppen på gader, drikke- og mødesteder og i eget hjem via kommunens støttekontaktpersonsordninger (SKP).

Indenfor dette område samarbejdes der bredt såvel i det kommunale system som i behandlingspsykiatrien og sundhedsvæsenet og andre eksterne samarbejdspartner.

6.6.2 Fremtidige udfordringer

I forhold til personer med dobbeltdiagnose/dobbeltbelastede er samarbejdet med misbrugsområdet vigtigt. I det fremtidige arbejde skal der sættes fokus på denne målgruppe, idet personer med dobbeltdiagnoser ikke rigtig passer ind i den nuværende organisering.

Psykiatrien vil fortsat arbejde på at etablere kontakt til borgere der ikke umiddelbart ønsker hjælp, også selvom systemet godt kan og vil yde en sådan.

Endelig skal der sættes fokus på antallet af bostøttetilbud til målgruppen, idet antallet ikke står mål med behovet. Efterspørgslen på støtte i form af hjemmevejledning, bostøtte, SKP er således stigende.

6.7 Misbrug

6.7.1 Nuværende indsats

Mange af de socialt udsatte har som tidligere beskrevet mange og komplekse problemer, som kræver en individuel, sammenhængende og vedvarende indsats. Hvis hovedproblemet er misbrug, visiteres til misbrugssektionen til sagsbehandling, hvor der er opmærksomhed på, at målgruppen ikke altid modtager den støtte og hjælp, der er behov for, og som de er berettiget til. Når man befinder sig i en svær livssituation, kan det være svært at overskue livet, og det kan være umuligt at være opsøgende i forhold til det offentlige system og i det hele taget at overskue mødet med systemet. Med den viden er det klart, at der stilles nogle specielle krav til den måde borgeren mødes på, så sammenhæng, koordination og ikke mindst retssikkerheden sikres.

Sagsbehandlerne skal derfor:

- Være opsøgende og vedholdende i kontakten med borgeren ud fra borgerens forudsætninger
- Give koordinerende og sammenhængende tilbud og indsatser
- Understøtte retssikkerheden og give hjælp, råd, vejledning og bruger-information på området med hensyn til forskellige behov
- Møde borgeren med anerkendelse og respekt
- Motivere til anden og mere hensigtsmæssig livsstil.

Der samarbejdes bredt på misbrugsområdet, hvor der som udgangspunkt arbejdes helhedsorienteret med borgerens situation. Misbrugscentret er det visiterende led. Generelt arbejdes der indenfor området med udredning og ambulant dagbehandling, strukturerede samtaler, gruppebehandling, udlevering af antabus, udlevering af substitutionsmedicin, visitation til døgnbehandling, opfølgning på borgere visiteret til døgnbehandling, efterbehandling/efterværn med det formål, at borgeren kan blive stoffri og/eller tørlagt, og hvis dette ikke er tilfældet at tilbyde skadesreducering. Endelig tilbydes praktisk og pædagogisk bistand, daglig sagsbehandling, udarbejdelse af sociale handleplaner, væresteder med mulighed for sygepleje, botilbud der tilgodeser målgruppens særlige behov for omsorg og pleje. På kommunens væresteder og bosteder arbejdes der desuden med at skabe et socialt tilhørsforhold for målgruppen.

Desuden arbejdes der med at finde og søge målgruppen på gader, drikke- og mødesteder og i eget hjem.

For SKP'erne på misbrugsområdet er indsatsen i Thisted Kommune baseret på at være opsøgende. Thisted Kommune har medarbejdere, som foretager opsøgende indsatser for socialt udsatte borgere. Indsatsen består primært i kontakt og samvær med den socialt udsatte borger og i at yde råd og vejledning. SKP'ernes opgave er desuden at sikre, at borgeren tildeles den hjælp, som denne eventuelt måtte have behov for, jævnfør gældende lovgivning. Indsatsen eller tilbuddet er et frivilligt tilbud, som borgeren til en hver tid kan sige Nej tak til.

Hvem opsøger vi?

- Borgere, som "systemet" ikke længere har kontakt til, og som der er bekymring for
- Borgere, som familie, naboer og andre har en social bekymring for
- Borgere, som ikke selv er i stand til at bede om hjælp, evt. pga. psykisk sygdom, misbrug eller af andre sociale årsager

Hvad kan de opsøgende medarbejdere tilbyde?

- Socialt samvær og skabelse af en relation
- Råd og vejledning

- Brobygning mellem kommunens forskellige afdelinger i forhold til borgeren
- Koordinere indsatsen for borgeren. (Hjemmehjælp, hovedrengøring, følge borger til læge etc.)

6.7.2 Fremtidige udfordringer

Der skal arbejdes målrettet med en sammenhængende og koordinerende indsats, tæt opfølgning og kontakt til borgeren, snitfladerproblematikker/rollefordeling/tovholderfunktion/tydelige arbejdsgangsbeskrivelser. Der skal desuden arbejdes målrettet med at tilpasse SKP-korpset til behovet. I relation hertil er det vigtigt at tage højde for omsorgsdelen for de misbrugere, der ikke formår at deltage i behandling, herunder er der brug for flere timer til personlig støtte (pleje/omsorg) i hjemmet (visiteret hjælp) samt hjælp til rengøring. Denne hjælp kunne evt. udføres af et specialkorps.

6.8 Borgere, der modtager sociale ydelser og overførselsindkomster

6.8.1 Nuværende indsats

En stor del af de udsatte borgere er ikke i beskæftigelse og modtager derfor en form for social ydelse eller overførselsindkomst.

Udbetalingsenheden beregner og udbetaler kontanthjælp/starthjælp og introduktionsydelse. Her ud over ydes råd og vejledning i økonomiske spørgsmål og mindre sociale forhold. Særligt i forhold til de socialt udsatte tilbydes hjælp til styring af økonomien i form af administration af hjælpen, hvor faste udgifter betales, og restbeløbet evt. udbetales ugevis. Dette sker ofte i et tæt samarbejde med socialområdet, misbrugsafdelingen, integrationsområdet eller jobcentret.

6.8.2 Fremtidige udfordringer

Arbejdsgruppen har i arbejdet med udformningen af politikken for socialt udsatte afdækket, at der i arbejdet med målgruppen er behov for i højere grad at kunne yde en eller anden form for akut hjælp, hvor dette vurderes hensigtsmæssigt og formålstjenligt såvel for borgeren og også ofte for kommunen. Der er dog mange praktiske forhold, der skal overvejes, herunder vanskeliggør gældende lovgivning et sådant tiltag.

Da det er vigtigt, at frontpersonalet har forståelse for, at det kan være svært for den udsatte borger at 'begå sig' i mødet med kommunen, er det vigtigt at have fokus på at klæde frontpersonalet på til at kunne imødekomme og hjælpe målgruppen. Udsatte borgere har ofte problemer med at formulere sig, læse og forstå breve fra kommune samt at overskue, hvor man skal henvende sig, og at overskue hvilke dokumenter der skal medbringes. Frontpersonalet må derfor yde en ekstra indsats for at hjælpe udsatte borgere til at kunne opnå samme rettighedsbestemte ydelser som øvrige borgere i Thisted Kommune.

6.9 Borgere med anden etnisk baggrund

6.9.1 Nuværende indsats

En flygtning er som sådan ikke pr. definition udsat, og der er ikke p.t. sat særlige foranstaltninger i værk rettet mod gruppen af flygtninge.

Men vores flygtninge tilhører generelt en sårbar gruppe, der skal sættes fokus på..

De har meget med i bagagen. Et liv på flugt og et liv i en flygtningelejr sætter dybe spor. Det kan være fysisk, psykisk eller begge dele! Det er svære livsvilkår, der sammen med sprogbarrierer og manglende forståelse for alle "systemerne" i det danske samfund kan afstedkomme ensomhed, isolation etc. I en sådan given situation er det meget vigtigt, at der straks sættes ind med hjælp/støtte og relevante tilbud.

Er en flygtning - af den ene eller anden grund - udsat, er det vigtigt, at der tilbydes vejledning og/eller efterfølgende hjælp/støtte. Vigtigt er det også, at den, der skal modtage hjælp/støtte, selv er med i de nødvendige beslutningsprocesser, hvis det overhovedet er muligt.

På området findes der i Thisted kommune et korps af frivillige, der via Klubben for flygtninge og indvandrere tilbyder forskellige aktiviteter, såsom lektiehjælp, syning, "lær at cykle" m.m. Endvidere udbydes der løbende kulturelle arrangementer og udflugter.

6.9.2 Fremtidige udfordringer

En opsøgende og oplysende indsats vil hindre en del "udsathed". I den sammenhæng kunne en folder på forskellige sprog være et godt redskab. For de flygtninge, der ikke kan læse, kunne det være en slags billedbog.

Opmærksomheden skal også rettes mod de såkaldte indgifte, for langt de flestes vedkommende kvinder. Ofte kommer de ikke til det liv, der var stillet i udsigt. Flere bor og lever i det skjulte og ernærer sig ved prostitution. Mange taler ikke dansk og kender ikke lovgivningen i Danmark. De er i allerhøjeste grad udsatte og har brug for råd, vejledning og hjælp

7 Konklusion

Politikken for socialt udsatte borgere har som tidligere nævnt det formål at skabe opmærksomhed på gruppen samt at udbrede de holdninger og værdier, der skal være gældende i arbejdet med gruppen. Gruppen af socialt udsatte er meget sammensat, og derfor kan der ikke være nogen enkel opskrift på, hvilke foranstaltninger og tilbud der skal sættes op for den enkelte borger. Netop derfor er det vigtigt, at arbejdet sker med baggrund i de nævnte metoder: At arbejde opsøgende og udgående, samarbejde med interne såvel som eksterne, at udvise fleksibilitet og inddragelse. For at kunne arbejde ud fra disse metoder er det vigtigt, at holdningen til socialt udsatte, når de 'møder' Thisted Kommune, er præget af værdierne om respekt og anerkendelse, tryghed og tillid for borgeren samt omsorg for borgeren.

I politikken er de værdier og metoder, der skal være gældende for arbejdet med socialt udsatte, således blevet opstillet. Dette kan dog ikke stå alene – for at værdierne og metoderne kan komme i spil i det daglige arbejde med socialt udsatte borgere, skal der efterfølgende udarbejdes handlingsplaner for, hvorledes disse implementeres. Herunder følger ligeledes en prioritering af de i politikken opridsede fremtidige udfordringer.

På nuværende tidspunkt findes der ikke materiale i Thisted Kommune, der dokumenterer antallet af socialt udsatte og mere specifikt dokumenterer, hvilke sammensatte problemstillinger de har. Ved at kende antallet og omfanget af problematikker giver det mulighed for at kunne måle på de indsatser, kommunen tilbyder. Ved at måle og evaluere indsatserne vil man kunne justere/omprioritere og målrette tilbuddene, så de lever op til Thisted Kommunes visioner på området. Visionerne er som tidligere beskrevet i politikken;

- at forebygge social udsathed
- at sikre at socialt udsatte får dækket deres behov og at tilbuddene højner de socialt udsattes rettigheder og livskvalitet
- at indsatserne åbner mulighed for at komme ud at udsatheden
- at stemping og udelukkelse forebygges og reduceres
- at socialt udsatte borgere har så få forskellige tovholdere og at kommunens tilbud skal være overskuelige.

Det er vigtigt, at socialt udsatte har samme retssikkerhed som andre borgere i forhold til sagsbehandlingen. Det kræver imidlertid ekstra fokus på sagsbehandlingen og individuelle løsninger, koordination og sammenhæng sikres. Et af de bærende elementer i opgavevaretagelsen på socialt udsatte området er som gennemgående tema i politikken den målrettede, sammenhængende, tværfaglige og fleksible indsats. For at kunne leve op til denne vision og for at tilgodese målgruppens særlige behov omkring så få tovholdere som muligt kan der med fordel etableres formaliserede samarbejder mellem nøglepersoner/afdelinger. Dette for at sikre, at indsatsen for den socialt udsatte borger koordineres.

8 Bilag 1- katalog over fremtidige udfordringer

Dette er en opsummering af de forslag arbejdsgruppen er kommet med i afsnittene vedrørende de fremtidige udfordringer. Der er ikke prioriteret i udfordringerne.

Etablering af specialkorps til pleje, omsorg og praktisk bistand i hjemmet

På baggrund af arbejdsgruppens drøftelser og med afsæt i evalueringsrapporten: Psykisk syge, misbrugere og snitflader til plejeområdet, anbefaler arbejdsgruppen, at der etableres et specialkorps til at varetage pleje, omsorg og praktisk bistand i hjemmet for målgruppen. Korpsets størrelse og opgaveportefølje skal udspringe af den i konklusionen nævnte behovsundersøgelse.

Udbygning af boligtilbuddene til socialt udsatte borgere

Umiddelbart synes de etablerede botilbud for socialt udsatte ikke at dække efterspørgslen. Behovsundersøgelse vil kvalificeret kunne dokumentere behovet for yderligere botilbud, herunder alternative boformer.

De udsatte borgere skal have så få tovholdere som muligt

Eftersom socialt udsatte borgere er en sårbar gruppe, skal de have så få forskellige tovholdere i kontakten med Thisted Kommune som muligt. Der bør derfor arbejdes videre på at lave en handlingsplan for dette.

Inddragelse via råd for socialt udsatte

For at kunne leve op til metoden inddragelse er det hensigtsmæssigt at undersøge muligheden samt fordele og ulemper ved at oprette et råd for socialt udsatte. Rådet kunne eksempelvis have samme status som ældre- og handicapråd.

Alternative beskæftigelser

Som nævnt i politikken for socialt udsatte har mange af de socialt udsatte borgere ingen eller en meget lav tilknytning til arbejdsmarkedet. I Norge har man eksempelvis gode erfaringer med at lave alternative beskæftigelser, hvorved de socialt udsatte får en vis tilknytning til arbejdsmarkedet. Dette er eksempelvis kooperativer og en slags 'daglejer'-ordning, hvor der hver dag udbetales løn for dagens timer. Lønnen er fastsat så lav, at den svarer til "efter-skat", mens skatte- og modregnings-indeholdelse klares på anden måde, således at lønudbetalingen gøres så direkte og ukompliceret som muligt.

Alternative boformer

En del af de socialt udsatte borgere har svært ved at fastholde egen bolig af forskellige årsager. Derudover 'passer en del af de udsatte borgere ikke ind' i de nuværende lejeboliger, idet de kan være højlydte, have husdyr og generelt have svært ved at vedligeholde boligen. Der er derfor behov for at oprette alternative boliger, der passer til gruppen. Dette kunne eksempelvis være såkaldte 'skæve boliger' eller sociale boformer. Der er oprettet botilbud i Thisted Kommune, hvor borgerne støttes i at kunne blive i boligen, men antallet af borgere, der efterspørger ydelsen, overstiger det antal pladser, der er til rådighed.

Borgere i private lejemål

Som beskrevet i politikken er der efter lovkrav oprettet et samarbejde mellem Thisted Kommunes boligforeninger og Thisted Kommune, hvor boligforeningen underretter kommunen, inden en borger sættes på gaden. Der er dog ikke et lovkrav om samarbejde mellem kommunen og private udlejere. Det kan derfor være hensigtsmæssigt at se på dette område.

Etablering af sundhedstilbud

For nuværende er der ikke mange af de generelle sundhedstilbud, kommunen yder, som gruppen af socialt udsatte borgere benytter sig af. Der skal derfor ses både på den forebyggende sundhedsindsats og sundhedsfremmende indsats i forhold til målgruppen.

Foldere og billedbøger på forskellige sprog

For at kunne få gavn af kommunens tilbud er man nødt til at være oplyst om og kunne forstå præcis, hvilke tilbud der ydes. Derfor kan det være hensigtsmæssigt at udarbejde foldere på forskellige sprog til flygtninge og indvandrere og lave billedbøger omkring Thisted Kommunes ydelser til de borgere, der ikke kan læse.

Indgifte kvinder og handlede kvinders livsvilkår

En ikke særlig synlig gruppe af socialt udsatte er de handlede kvinder samt en del af de indgifte kvinder. Der er behov for at skabe synlighed om denne gruppe af kvinder, da deres livsvilkår i mange tilfælde er meget dårlige.

Dobbeltdiagnosticerede

Der er en stor gruppe af de socialt udsatte, der er dobbeltdiagnosticerede – dvs. at de både har en psykiatrisk diagnose samt et misbrug. For denne gruppe er det vigtigt, at der er et tæt samarbejde mellem misbrugs- og socialpsykiatridelingerne. Det kan derfor være hensigtsmæssigt at etablere en tværfaglig gruppe med ansvar for gruppen, jf. anbefalingen af arbejdsgruppen – "Psykiisk syge, misbrugere og snitflader til plejeområdet – Evaluering af Thisted Kommunes administrative struktur".

Støtte Kontakt Personer (SKP'ere)

Der modtages i dag et bidrag fra Socialministeriet til betaling af ansættelse af SKP'ere til gadeplansarbejde. Bidraget er beregnet ud fra Thisted Kommunes befolkningstal, hvilket svarer til en fuldtidsstilling og en 25 timers stilling. Der findes desuden SKP'ere indenfor andre områder. I arbejdsgruppens afdækning af nuværende indsatser er det blevet synligt, at antallet af SKP'ere ikke lever op til efterspørgslen på ydelsen. Derfor skal området undersøges i form af, om området kan omstruktureres, om der kan ske en opgaveglidning, om opgaverne for SKP'erne skal defineres klarere, eller om der mangler ressourcer til området. Denne undersøgelse kunne passende tage udgangspunkt i den i konklusionen nævnte behovsundersøgelse.

AKUT-knap

Arbejdsgruppen har i arbejdet med udformningen af politikken for socialt udsatte afdækket, at der i arbejdet med målgruppen er behov for i højere grad at kunne yde en eller anden form for akut hjælp, hvor dette vurderes

hensigtsmæssigt og formålstjenligt såvel for borgeren og også ofte kommunen. Der er dog mange praktiske forhold, der skal overvejes, herunder vanskeliggør gældende lovgivning om eksempelvis statslige refusioner et sådant tiltag.